از نشانه های اوتیسم چه می دانید

26 آذر 1402

روانپزشک کودک و نوجوان، با بیان اینکه نشانه‌های ابتلا به اوتیسم غالبا پیش از سه سالگی مشخص می شوند، گفت: اصرار زیاد به یکنواختی از مهم‌ترین نشانه‌های اختلال طیف اوتیسم است.

امین ماهورام، با اشاره به نشانه‌های اوتیسم خفیف، اظهار کرد: رفتارهای تکراری و علاقمندی‌های محدود، از ویژگی‌های اصلی مبتلایان به طیف اوتیسم با هر شدتی است. در گروهی از کودکان مبتلا عملکرد خوب زبانی و هوشی در کنار ویژگی‌های ذکر شده دیده می‌شود که اختلال آنها آسپرگر نام دارد.

دستیار روانپزشکی کودک و نوجوان با تاکید بر اینکه مبتلایان به طیف اوتیسم به سختی ارتباط دوطرفه یا دوسویه برقرار می‌کنند ادامه داد: عدم به اشتراک گذاری مناسب علایق خود و پاسخ مناسب به علایق و احساسات دیگران، مشکل در برقراری ارتباط چشمی به جا و کافی، ضعیف عمل کردن زبان بدن و ارتباط کلامی و یا غیر کلامی مشکل‌دار در این افراد بارز است. این افراد نه می‌توانند به قدر کافی از حالت چهره و بدن دیگران به افکار و احساسات آنها پی ببرند و نه می‌توانند به درستی احساسات خود را در چهره، تن صدا یا حالت بدن نشان دهند.

ماهورام با اشاره به اینکه مبتلایان به اوتیسم در دوست یابی نیز دچار مشکل هستند ادامه داد: کودکان به طور معمول قبل از سن مدرسه، بازی‌های تخیلی دارند و با دوستان هم‌سن بازی کرده و به آنها توجه نشان می‌دهند. اما کودکان طیف اوتیسم در بازی‌های تخیلی که با خودشان انجام می‌دهند نقص دارند یا در سنین بالاتری به این بازی‌ها دست پیدا می‌کنند. از طرفی در بازی با هم‌سالان نیز نقص دارند و ممکن است وارد بازی با آنها نشوند یا نتوانند روابط مناسبی در دوستی و بازی‌های تعاملی برقرار کنند. این اشکالات، به درجاتی در فرم خفیف طیف اوتیسم یا آسپرگر نیز دیده می‌شود.

وی ادامه داد: مبتلایان به اختلال طیف اوتیسم ممکن است کلام یا واژه‌ای را به صورت غیر عادی چندین بار تکرار کنند، مثلاً کودک ممکن است در پاسخ به مادر خود که از او پرسیده "اسباب بازی می‌خواهی؟ " بگوید اسباب بازی می‌خواهی؟ و یا در زمان دیگری این جمله را بدون هدف تکرار کند. ممکن است این کودکان جملات را به طور ناقص بگویند یا ضمایر را جا به جا استفاده کنند، اما این مشکلات زبانی در فرم خفیف طیف اوتیسم با عملکرد بالا یا همان آسپرگر به ندرت دیده می‌شود. برعکس، کودکان مبتلا به آسپرگر ممکن است حتی مهارت‌های گفتاری بالایی داشته باشند، اما نمی‌توانند در روابط اجتماعی به درستی از این مهارت‌ها استفاده کنند و یا آن را با مهارت‌های زبان غیر کلامی (ژست‌ها و حرکات مناسب بدن و چهره) همراه کنند. این افراد در درک شوخی، کنایه، و ظرایف زبانی مانند اینکه چه حرفی در چه محیطی باید یا نباید زده شود، ضعف دارند و به همین دلیل به رغم هوش کافی، ممکن است افرادی با درک پایین‌تر از سن به نظر برسند.

ماهورام ادامه داد: اصرار زیاد به یکنواختی از مهم‌ترین نشانه‌های اختلال طیف اوتیسم است، به این معنی که تغییر در روتین زندگی برای مبتلایان به طیف اوتیسم خوشایند نیست و حتی ممکن است از این

مساله آشفته نیز بشوند. از طرفی علاقه‌های محدود دارند مثلاً ممکن است غذاهای جدید را امتحان نکنند، یا اصرار داشته باشند غذا را با یک شکل و فرم ثابت مصرف کنند و یا فقط فعالیت خاصی مانند بعضی از مطالب علمی یا اخبار را دنبال کنند که گاهی حتی برای سن آنها نامتناسب به نظر می‌رسد.

ماهورام گفت: در مبتلایان به این اختلالات، کم حسی و یا پرحسی نیز وجود دارد، این کودکان ممکن است نسبت به لمس حساس باشند مثلاً مارک پشت لباس، کش جوراب یا شلوار و یا لمس شدن توسط دیگران آنها را آزار بدهد. ممکن است نسبت به درد حساس باشند یا برعکس هیچ واکنشی به درد نداشته باشند و یا حتی به بوها و مزه‌ها حساس شوند.

وی در ادامه به نشانه‌های اوتیسم خفیف و شدید نیز پرداخت و توضیح داد: با توجه به نشانه‌های ابتلاء به طیف اوتیسم که در بالا به آن اشاره شد، چنانچه فردی از هر حوزه از علائم طیف اوتیسم (یعنی مشکل در ارتباط با دیگران و همچنین رفتارها یا علاقه‌های محدود و تکراری و مسائل حسی) چند نشانه را داشته باشد و در تکامل و یادگیری زبان دچار مشکل باشد و همچنین ضریب هوشی و توانایی ذهنی پایینی داشته باشد مبتلا به نوع شدیدتر اختلال طیف اوتیسم است. وی افزود: در عین حال افرادی که اختلال ذهنی و یا مشکل در یادگیری ندارند، و نشانه‌های کمتر یا کمرنگ‌تری از اختلال را نشان می‌دهند، به فرم‌های خفیف این طیف مبتلا هستند.

دستیار فوق تخصصی روانپزشکی کودک و نوجوان با بیان اینکه اختلال طیف اوتیسم درمان قطعی و یا راه مشخص پیشگیری ندارد، ادامه داد: مکانیسم ایجاد این بیماری و عوامل دخیل در آن تا حد زیادی ناشناخته است و قسمت‌هایی هم که مشخص است ژنتیکی بوده اما هنوز آزمایشات ژنتیکی قادر به شناسایی آن نیستند. با این حال، مداخله درمانی زودرس به صورت بازتوانی مورد توجه است و می‌تواند از بسیاری از مشکلات بزرگسالی برای این کودکان جلوگیری کند.

ماهورام با بیان اینکه نشانه‌های ابتلاء به اوتیسم غالباً در سن کمتر از سه سال مشخص می‌شوند، ادامه داد: اگر کودکی رفتارهای تکراری زیادی از خود نشان می‌دهد، بازی‌های محدود دارد، و در توجه به محیط‌های اجتماعی نقص دارد، حتی اگر از نظر زبان باز کردن و یا سایر فعالیت‌های ذهنی مشکل خاصی نداشته باشد بهتر است در همان سنین اوایل کودکی مورد معاینه‌ی روانپزشک کودک و نوجوان قرار گیرد تا مشخص شود آیا مبتلا به فرم خفیف طیف اوتیسم یا آسپرگر هست یا خیر.

وی در پاسخ به این سوال که آیا به دلیل خفیف بودن نشانه‌ها احتمال عدم تشخیص اختلال اوتیسم وجود دارد گفت: بله، این احتمال هست، ولی اگر با مشاهده نشانه‌های اولیه برای تشخیص به پزشک متخصص مراجعه شود می‌توان اقدامات توانبخشی را سریع‌تر آغاز کرد.

ماهورام با بیان این موضوع که توانبخشی ذهنی-شناختی، حرکتی، حسی و گفتاردرمانی در مبتلایان به طیف اوتیسم با هر شدتی اهمیت زیادی دارد ادامه داد: کاردرمانی‌های مختلف و خاص این اختلال، می‌تواند در کاهش نشانه‌های اختلال طیف اوتیسم و حتی در فرم خفیف آن یا همان آسپرگر اثر گذار باشد.

وی افزود: در بزرگسالی شدت مشکلات و علامت‌های اوتیسم کمتر است و احتمال اینکه به مرور بتوان

از شدت مشکلات کاست وجود دارد.

ماهورام درباره پیشرفت درمان در مبتلایان به اوتیسم نیز ادامه داد: گزینه‌های درمانی آنچنان زیاد نیستند ولی این موضوع که فرد مبتلا از نظر هوشی، زبانی و عملکرد در چه وضعیتی قرار دارد در میزان پاسخ به درمان و بهبود بیشتر علائم در بزرگسالی اهمیت دارد. از طرفی هرچقدر درمان در سنین پایین‌تر شروع شود امکان بیشتری برای کمتر شدن نشانه‌ها وجود خواهد داشت.

این دستیار فوق تخصصی روانپزشک کودک و نوجوان دانشگاه به خانواده‌های مبتلایان به طیف اوتیسم، توصیه کرد: هر علامت و نشانه‌ای که برای خانواده‌ی کودک غیر عادی است باید برای بررسی بیشتر پیگیری شود و مهم است که خانواده‌ها هرگز رفتار غیرطبیعی کودک را بر مبنای تصورات خود و اطرافیان تفسیر نکرده و ارزیابی کودک را در همان سنین پایین توسط روانپزشک کودک و نوجوان و یا متخصص مغز و اعصاب کودک انجام دهند و در صورت لزوم درمان را آغاز کنند.

وی در خاتمه اضافه کرد: خانواده‌ها در صورت مشاهده هرگونه نشانه‌ای که شک به اختلال طیف اوتیسم را بر می‌انگیزد می‌توانند برای بررسی، تشخیص و درمان کودکان، خدمات پزشکی تخصصی و فوق تخصصی را با تعرفه‌های دولتی در بیمارستان‌های امام حسین (ع) و بیمارستان کودکان مفید تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی دریافت کنند.